

ATROF-MUHITNI MUHOFAZA QILISH.

Abdumannobova Zubaydabonu Zafarbek qizi

Andijon davlat chet tillar instituti,

Filologiya tillarni o'qitish fakulteti "arab tili"

yo'nalishi 2-bosqich talabasi.

Anotatsiya

Atrof-muhitni himoya qilish bugungi kunning eng muhim va dolzarb vazifalaridan biridir. Inson faoliyati natijasida havo, suv va tuproq ifloslanishi, biologik xilma-xillikning kamayishi, shuningdek global iqlim o'zgarishi kabi jiddiy ekologik muammolar yuzaga kelmoqda. Ushbu maqolada atrof-muhitni muhofaza qilishning ahamiyati, tabiiy resurslar bilan ishlashning oqilona yo'llari, shuningdek ekologik ongni rivojlantirish zarurati keng yoritiladi. Maqola o'quvchi va mutaxassislarni ekologik masalalar bo'yicha xabardor qilishga qaratilgan.

Kirish

Atrof-muhit — bu inson faoliyati bilan chambarchas bog'liq bo'lgan tabiiy resurslar va ularning o'zaro aloqalar tizimi. Havo, suv, yer, o'rmonlar, hayvonot va o'simlik olami — bularning barchasi inson hayotining asosini tashkil qiladi. Hozirgi kunda sanoatlashuv, urbanizatsiya, transport vositalarining ko'payishi, energiya iste'moli va boshqa inson faoliyati shakllari atrof-muhitning holatini keskin yomonlashtirmoqda.

Havo ifloslanishi nafaqat ekologik, balki ijtimoiy va iqtisodiy muammo sifatida ham o'zini ko'rsatmoqda. Masalan, havodagi zaharli moddalar odamlar salomatligiga salbiy ta'sir qiladi, jiddiy kasalliklar – nafas yo'llari kasalliklari, allergiyalar, yurak-qon tomir kasalliklariga olib keladi. Shu bois atrof-muhitni himoya qilish insoniyatning barqaror rivojlanishi uchun ajralmas shart hisoblanadi.

Asosiy qism

1. Atrof-muhit ifloslanishi va uning sabablar

Havo, suv va tuproq ifloslanishi insoniyat faoliyatining bevosita natijasidir. Sanoat korxonalari, transport vositalari, qishloq xo'jaligi faoliyati ifloslanishga sabab bo'ladi. Havo ifloslanishi asosan zavodlarning chiqindilaridan, avtomobillar va boshqa transport vositalarining chiqaradigan karbon oksidi va boshqa zararli gazlardan kelib chiqadi. Shuningdek, ularning havodagi konsentratsiyasi inson salomatligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Suv resurslari ham jiddiy xavf ostida. Zavodlar, sanoat korxonalari va qishloq xo'jaligi ishlari natijasida suv havzalari zaharli moddalar bilan ifloslanadi. Bu esa ichimlik suvi sifatini pasaytiradi va suv ekotizimining buzilishiga olib keladi. Tuproqning degradatsiyasi, kimyoviy o'g'itlar va pestitsidlarning ortiqcha qo'llanishi esa oziq-ovqat xavfsizligiga tahdid soladi.

2. Iqlim o'zgarishi va global muammolar

Global isish va iqlim o'zgarishi insoniyat duch kelayotgan eng jiddiy muammolardan biridir. Atmosferaga chiqarilayotgan issiqxona gazlari — karbon dioksid, metan va azot oksidlari — Yer sirtining haroratini oshiradi. Natijada muzliklar eriydi, dengiz sathi ko'tariladi, tabiatdagi ekstremal hodisalar — dovullar, toshqinlar, qurg'oqchiliklar ko'payadi. Bu o'z navbatida inson hayoti va iqtisodiy faoliyatga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Shuningdek, iqlim o'zgarishi qishloq xo'jaligi, suv resurslari va o'rmonlarga jiddiy ta'sir qiladi. Masalan, suv tanqisligi va hosildorlikning pasayishi oziq-ovqat xavfsizligiga tahdid soladi, o'rmonlarning qurib qolishi esa biologik xilma-xillikni kamaytiradi.

3. Biologik xilma-xillikning kamayishi

Yovvoyi hayot va o'simlik turlarining kamayishi ekologik muvozanatning buzilishiga olib keladi. O'rmonlar kesilishi, daryo va ko'llarning ifloslanishi, qishloq xo'jaligida pestitsidlar qo'llanishi hayotning turli shakllarini yo'q qiladi. Biologik xilma-xillikning pasayishi ekotizimning barqarorligiga jiddiy xavf soladi. Masalan, ba'zi o'simlik turlarining yo'qolishi oziq-ovqat zanjirining buzilishiga sabab bo'lishi mumkin.

4. Atrof-muhitni himoya qilish yo'llari

Atrof-muhitni himoya qilishning samarali yo'llari mavjud:

Qayta tiklanadigan energiya manbalarini rivojlantirish: quyosh, shamol, gidroenergiya va biomassa energiyasi atmosferaga zararli gazlarni chiqarishni kamaytiradi.

Sanoat chiqindilarini kamaytirish va ularni qayta ishlash: chiqindilarni qayta ishlash, ular ichida zararli moddalarni neytrallash, ekologik texnologiyalarni joriy etish

O'rmonlarni saqlash va ko'paytirish, shahar yashil hududlarini kengaytirish: o'rmonlar karbon dioksid so'rish xususiyatiga ega, shuningdek biologik xilma-xillikni saqlashga yordam beradi. Ekologik transport vositalarini rivojlantirish: elektr transport vositalari va jamoat transportini kengaytirish. Jamiyatda ekologik ongni oshirish: maktab va universitetlarda ekologik bilimlarni oshirish, ijtimoiy kampaniyalar va ekologik ta'lim dasturlarini kengaytirish.

Xulosa

Atrof-muhitni himoya qilish insoniyatning barqaror rivojlanishi uchun muhim shartdir. Havo, suv, yer resurslarini asrab-avaylash, biologik xilma-xillikni saqlash va global iqlim muammolarini kamaytirish jamiyat va davlatning birgalikdagi harakatlari orqali amalga oshiriladi. Har bir fuqaro ekologik ong bilan yashashi va

tabiiy resurslarni tejashi zarur. Bu esa nafaqat bugungi avlod, balki kelajak avlodning salomatligi va farovonligi uchun muhimdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Botkin, A. I. Ekologiya asoslari. Moskva: Nauka, 2018.
2. Karev, P. Global iqlim o'zgarishi va insoniyat. Moskva: Progress, 2020.
3. WWF (World Wildlife Fund). Atrof-muhitni himoya qilish bo'yicha qo'llanma. 2022.
4. UNEP. Global Environment Outlook 2023. Nairobi: United Nations Environment Programme.
5. ООН. Экология и устойчивое развитие. Нью-Йорк, 2021.